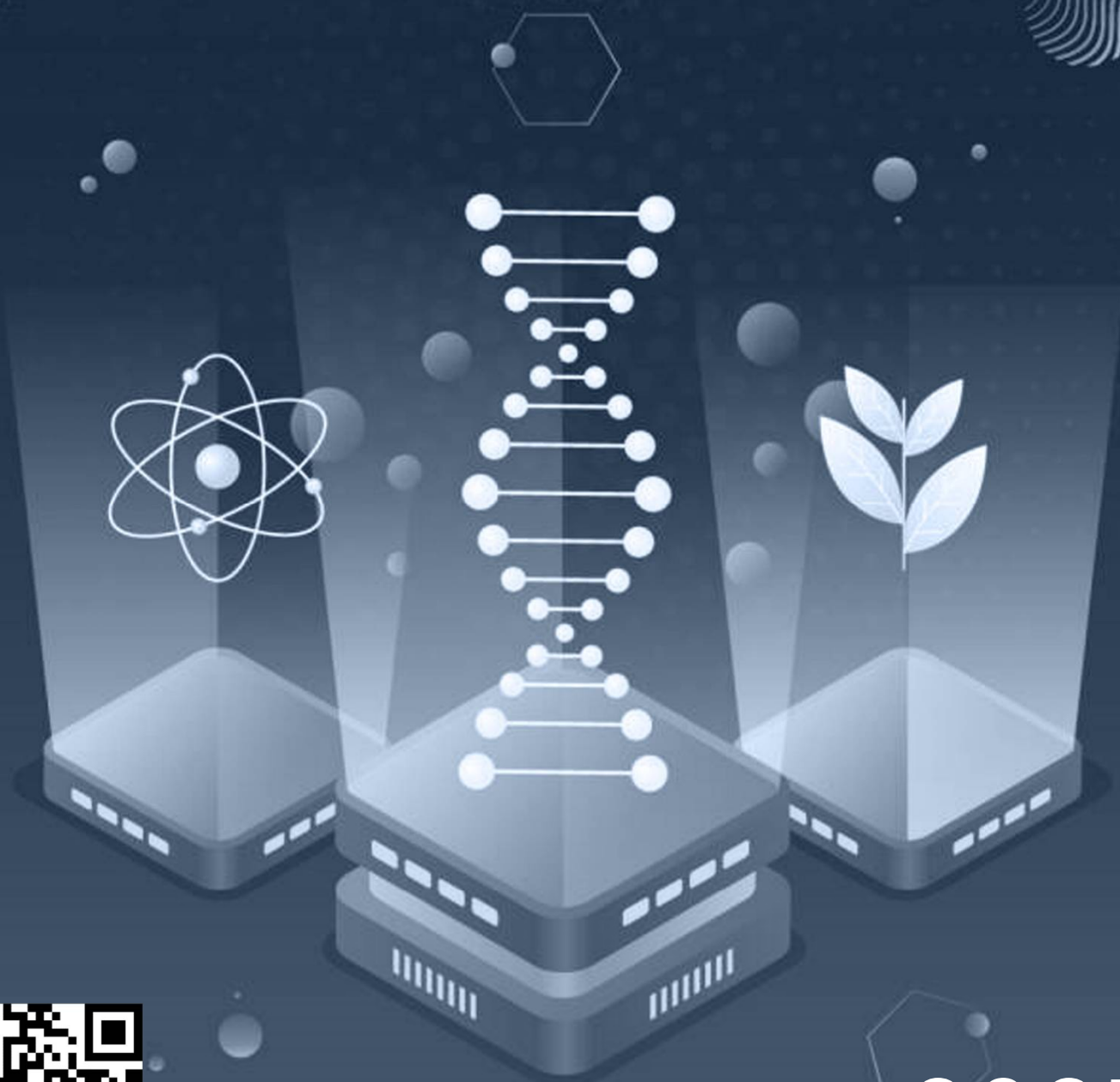

ISSN 2181-0000
Doi Journal 10.26739/2181-0000

JOURNAL OF MAMUN SCIENCE

Volume 3, Issue 6 **2025**

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

3 JILD, 6 SON

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE»

TOM 3, HOMEP 6

JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

VOLUME 3, ISSUE 6

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

ЖУРНАЛ «MA'MUN SCIENCE» | JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

№6 (2025) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-0000-2025-6>

Бош мухаррир: | Главный редактор:
Chief Editor:

Urazbayeva Dilbar Abdullayevna
Psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
Ma'mun Universiteti NTM

Бош мухаррир ўринбосари: | Заместитель
главного редактора: | Deputy Chief Editor:

Xudoynazarov Egambergan Madrahimovich
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),
dotsent Ma'mun Universiteti NTM

TAHRIRIY MASLAHAT KENGASHI | EDITORIAL BOARD | РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

FILOLOGIYA FANLARI (INGLIZ TILI)

Axmedov Oybek Saporboyevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor
O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

O'rozboyev Abdulla Durdibayevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor
Ma'mun Universiteti NTM

Kalandarov Oybek Ruzimbayevich

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Ma'mun Universiteti NTM

Yakubov Muzaffar Kamildjanovich

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Ma'mun Universiteti NTM

Galiyeva Margarita Rafaelovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor
O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Nasrullayeva Nafisa Zafarovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor
Samarqand davlat chet tillari instituti

Cho'ponov Otanazar Otojonovich

Filologiya fanlari doktori (DSc)
Urganch davlat universiteti

Yakubova Matluba Tajibayevna

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Ma'mun Universiteti NTM

Samandarova Lola Sultanovna

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

FILOLOGIYA FANLARI (RUS TILI)

Cho'ponov Otanazar Otojonovich

Filologiya fanlari doktori (DSc)
Urganch davlat universiteti

Ruzmetov Surojbek Allaberganovich

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Urganch davlat universiteti

FILOLOGIYA FANLARI (NEMIS)

Yakubova Matluba Tajibayevna

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Urganch davlat universiteti

FILOLOGIYA FANLARI (O'ZBEK TILI)

Matnazarov Javlanbek Kabulovich

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Ma'mun Universiteti NTM

TARIX FANLARI

Anatoliy Sagdullayevich Sagdullayev

Tarix fanlari doktori, professor; akademik

O'zbekiston Respublikasi Fanlar
akademiyasining haqiqiy a'zosi

Ashirov Adhamjon Azimbayevich

Tarix fanlari doktori, professor,
O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasi Tarix instituti.

Goncharov Yuriy Mixaylovich

Tarix fanlari doktori, professor
Altay davlat universiteti Rossiya

Shaydurov Vladimir Nikolayevich

Tarix fanlari doktori, dotsent
Leningrad davlat universiteti Rossiya

Abdullayev Utkir Ismoilovich

Tarix fanlari doktori (DSc),
dotsent Urganch davlat universiteti

Matkarimova Sadoqat Maqsudovna

Tarix fanlari doktori (DSc), dotsent
Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Timur Pulatovich

Tarix fanlari nomzodi, dotsent
Ma'mun Universiteti NTM

Abdalov Umidbek Matniyazovich

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),
Dotsent Ma'mun Universiteti NTM

Jumaniyozova Mamlakat Tojiyevna

Tarix fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Urganch davlat universiteti

Xo'jamuratov Umarjon Rustamovich

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Urganch pedagogika instituti

PSIXOLOGIYA FANLARI

Shoumarov G'ayrat Baxromovich

Psixologiya fanlari doktori, professor; akademik
O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasining haqiqiy a'zosi

Kryukova Tatyana Leonidovna

Psixologiya fanlari doktori, professor
Kostroma davlat universiteti Belorusiya

Karpinskiy Konstantin Viktorovich

Psixologiya fanlari doktori, professor
Grodno davlat universiteti Belorusiya

IQTISODIYOT FANLARI

Ruzmetov Baxtiyar

Iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ma'mun Universiteti NTM

Sherov Alisher Bakberganovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa
doktori (PhD), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Voronsova Yuliya Vladimirovna

Iqtisodiyot fanlari nomzodi

Moskva davlat boshqaruvi universiteti

Jabborov Umarbek Rustambekovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Cho'ponov San'at Otanazarovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Niyazmetov Islambek Masharipovich

Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

PEDAGOGIKA VA FALSAFA FANLARI

Sardor Sharifzoda O'razboy Tabib o'gli

Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa
doktori (PhD), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Matnazarov Javlanbek Kabulovich

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Adilov Zafar Yunusovich

Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Slepko Yuriy Nikolayevich

Psixologiya fanlari doktori, professor

Yaroslav davlat pedagogika universiteti

Xazova Svetlana Abduraxmanovna

Psixologiya fanlari doktori, dotsent Kostroma
davlat universiteti Belarusiya

Kalandarova Madina Baxadirovna

Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna

Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma'mun

Universiteti NTM

TIBBIYOT FANLARI

Yuldashev Baxrom Sobirjanevich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Ravshanbek Babajonovich

Tibbiyot fanlari doktori, professor

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Esamuratov Aybek Ibragimovich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Samandarova Barno Sultonovna

Biologiya fanlari nomzodi, dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Tajiyeva Zebo Baxodirovna

Tibbiyot fanlari falsafa doktori (PhD)

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Nazarova Maloxat Berdiboyevna

Tibbiyot fanlari falsafa doktori (PhD)

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Xudaynazarova Salomat Ruzibaevna

Tibbiyot fanlari nomzodi, dotsent

Toshkent pediatriya tibbiyot instituti

ILMIY JURNAL TEXNIK KOTIBI

Sultanov Samandar Maxmud o'g'li

Arxeolog (tadqiqotchi pedagog)

Ma'mun Universiteti NTM

Журнал включен в перечень ВАК национальных научных изданий, рекомендуемых для публикации
основных научных результатов диссертаций по медицинским наукам постановлением
№ 01-08/3068/17 от 27 сентября 2024 г.

Page Maker | Верстка | Саифаловчи: Xurshid Mirzaxmedov

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Тадqiqot город Ташкент,

улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC the city of Tashkent,

Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

FILOLOGIYA

1. **Bekposhsha Ahmedova**
OGAHYNING “GULSHANI DAVLAT” ASARI LEKSIKASIDAGI ARABIY SO‘ZLAR
TAHLILI.....7
2. **Nasirov Abdurahim Abdumutalipovich**
O‘ZBEKISTON – XITOIY HAMKORLIGIDA XITOIY TILINING ROLI VA AHAMIYATI.....13
3. **Marg‘uba Abdullayeva**
AFROSIYOB ANTROPONIMINING TAHLILI VA TALQINI.....18
4. **Raufjon Maxmudov, Bahram Abdusharipov**
INGLIZ LEKSIKASI VA O‘ZBEK TILINING SUBSTRAT BIRLIKLARI O‘RTASIDAGI
MUNOSABAT.....23
5. **Raufjon Maxmudov, Bekposhsha Ahmedova**
OGAHYNING TARIXIY ASARLARI LEKSIKASIDA QO‘LLANGAN SO‘ZLARNING
BADIY-ESTETIK FUNKSIYALARI.....29
6. **Сайёра Самандарова**
ХОРИЖДА ТАҲСИЛ ОЛГАН ЖАДИД МАКТАБИ ЎҚУВЧИЛАРИ.....35

PEDAGOGIKA

1. **Чикалова Анна Вадимовна**
СТРУКТУРА БАЗОВОГО ПРОЦЕССА ПОДГОТОВКИ СПОРТСМЕНОВ 16-20 ЛЕТ В
ЛЕГКОАТЛЕТИЧЕСКОМ СЕМИБОРЬЕ.....43

TARIX

1. **Собиров Курбонбой**
ЎЗБЕКИСТОН ХУДУДИДА ТЕМИР ДАВРИ СУҒОРИЛИШ ТАРМОҚЛАРИ ТАРИХИГА
ДОИР БАЎЗИ БИР МУЛОҲАЗАЛАР.....50
2. **Atadjanova Dilnoza**
XIVA ME‘MORCHILIGI MEROSIDA YOG‘OCHGA ISHLOV BERISH AN‘ANALARI.....54
3. **Muborak Madrimovna Matyakubova**
XVIII–XIX ASRLARDA XIVA XONLIGI ADABIY MUHITIDA O‘ZBEK,
QORAQALPOQ VA TURKMAN SHOIRLARINING O‘RNI.....58
4. **Matnazarova Gulnoz Baxtiyorovna**
QUYI AMUDARYO REGIONIDA ENEOLIT VA BRONZA DAVRI MUNCHOQLARI
O‘RGANILISH SAHIFALARIGA DOIR BA‘ZI MULOHAZALAR.....63
5. **Эримматова Гулноза Азимбой қизи**
РОССИЯ ВА ХИВА ХОНЛИГИ БИЛАН САВДО АЛОҚАЛАРИ ТАРИХИГА
ОИД БАЎЗИ ЧИЗФИЛАР.....67

6. Абдалов Умидбек ХОРАЗМ ВОҲАСИДА ИЛК ЎРТА АСР АҲОЛИСИ ДАФН ИНШОАТЛАРИНИ ЎРГАНИШ НАТИЖАЛАРИ.....	71
7. Babayazov Umidbek Pulatovich QADIMGI XORAZM VONASIDA IQLIM O'ZGARISHLARI VA DEHQONCHILIK MADANIYATINING SHAKLLANISHI.....	75
8. Собиров Курбонбой ҚУЙИ АМУДАРЁ ХУДУДИ ПАЛЕОГЕОГРАФИЯ ХОЛАТИ, ЎЗЛАШТИРИЛИШ БОСҚИЧЛАРИ.....	79
9. Rajabova Dinora Shavkatovna QORAQALPOQLARNING XORAZM HUDUDIGA KO'CHIB KELISHINING A.BOLTAYEV MATERIALLARIDA YORITILISHI.....	84
10. Разикова Дилором Кадыровна ВНЕШНЯЯ ПОЛИТИКА ЯПОНИИ В ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ: КЛЮЧЕВЫЕ ЭТАПЫ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ.....	88
11. Adamova Farangizbonu Jamol kizi, Khalliyeva Gulnoz Iskandarovna THE CHARACTER ANALYSIS OF JACK IN THE NOVEL JACK RAYMOND.....	104

Rajabova Dinora Shavkatovna-

PhD, kichik ilmiy xodim, Xorazm Ma'mun akademiyasi

dinorashavkatovna85@gmail.com

**QORAQALPOQLARNING XORAZM HUDUDIGA KO'CHIB KELISHINING
A.BOLTAYEV MATERIALLARIDA YORITILISHI**<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.20641942>**ANNOTATSIYA**

Ushbu maqolada A.Boltayevning materiallari asosida qoraqalpoqlarning Xorazm hududiga ko'chib kelishi masalasi o'rganiladi. Maqola qoraqalpoq urug'larining tarixi, ularning yashash joylari, iqtisodiy va siyosiy munosabatlari, shuningdek, bu jarayonning etnik va madaniy ta'sirlarini ko'rsatadi. Boltayevning qo'lyozma daftarlari, xususan, qoraqalpoqlarning Xorazmda integratsiyasi, madaniy almashinuv va etnik xilma-xillik haqida qimmatli ma'lumotlar taqdim etadi.

Kalit so'zlar: Qoraqalpoqlar, Xorazm, A.Boltayev, Etnik jarayonlar, Madaniy almashinuv, siyosiy munosabatlar, urug'lar, tarixiy manbalar, xonlik, etnik xilma-xillik

Ражабова Динора Шавкатовна –

PhD, младший научный сотрудник,

Хорезмская академия Мамуна

**ОТРАЖЕНИЕ ПЕРЕСЕЛЕНИЯ КАРАКАЛПАКОВ В ХОРЕЗМ ПО МАТЕРИАЛАМ А.
БОЛТАЕВА****АННОТАЦИЯ**

В этой статье на основе материалов А.Болтаева обсуждается вопрос о переселении каракалпаков в Хорезмскую область. В статье рассказывается об истории каракалпакских племен, их местонахождении, экономических и политических отношениях, а также об этническом и культурном влиянии этого процесса. Рукописи Болтаева, в частности, представляют ценную информацию об интеграции каракалпаков в Хорезме, культурном обмене и этническом разнообразии.

Ключевые слова: Каракалпаки, Хорезм, А.Болтаев, этнические процессы, культурный обмен, политические отношения, семена, исторические источники, ханство, этническое разнообразие

Rajabova Dinora Shavkatovna –

PhD, Junior Researcher,

Khorezm Mamun Academy

**THE DEPICTION OF THE MIGRATION OF THE KARAKALPAKS TO THE
KHOREZM REGION IN A. BOLTAYEV'S MATERIALS**

ABSTRACT

This article discusses the resettlement of the Karakalpaks in Khorezm province based on A.Boltaev's materials. The article describes the history of the Karakalpak tribes, their location, economic and political relations, and the ethnic and cultural impact of this process. Boltaev's manuscripts, in particular, provide valuable information on Karakalpak integration in Khorezm, cultural exchange and ethnic diversity.

Keywords: Karakalpaks, Khorezm, A.Boltaev, ethnic processes, cultural exchange, political relations, seeds, historical sources, khanate, ethnic diversity

KIRISH VA DOLZARBLIGI

A.Boltayevning qo'lyozma daftarlarini o'rganish jarayonida XVII – XX asrlar Xiva xonligida va Xorazm vohasida kechgan etnik jarayonlar haqida ancha ma'lumotlar mavjud. Ushbu ma'lumotlar, lekin ko'pincha qisqa va parchalanib qolgan shaklda taqdim etilgan. Ularning orasida Xiva xonligi siyosatiga va iqtisodiga oid muhim ma'lumotlar mavjud bo'lib, bu har bir qabilaning tarixi va o'zni haqida tushuncha beradi.

Xiva xonligi siyosiy tarixiga bag'ishlangan daftarlarda o'zbek qabilalari va urug'lari nomlari keng ko'rinishda keltirilgan. Shuningdek, ma'lumotlarda qo'shni turkman, qozoq, qirg'iz qabilalari va xonlikda yashagan boshqa etnik guruhlar haqida ham qisqa tavsiflar taqdim etilgan. Eroniyalar (forslar, jamshidlar va boshqalar), afg'onlar va ruslar kabi xalqlar bo'yicha ham ma'lumotlar mavjudligi ahamiyatlidir, chunki bu etnik qatlamlar orasidagi munosabatlar xonlik tarixini shakllanishida katta rol o'ynagan.

METODLAR VA O'RGANILISH DARAJASI

48-daftarda Qoraqalpog'iston tarixi va qoraqalpoqlarning Xiva xonligi hududlariga kelib joylashishi haqida qimmatli ma'lumotlar keltirilgan. Ushbu daftarlarni o'rganish orqali qoraqalpoq urug'larining tarixi, ularning hayoti, iqtisodiy faoliyati va xalqaro siyosatdagi o'zni haqida muhim ma'lumotlar olish mumkin [1].

Rossiya imperiyasining bosqini jarayonida Qoraqalpoqlar o'z yerlarini himoya qilish maqsadida harakatlarga o'tishdi. Boltayevning materiallarida Amudaryo bo'limida yashagan qoraqalpoq urug'lari va ularning yangi sharoitga moslashishi, iqtisodiy va ijtimoiy hayotidagi o'zgarishlar haqida ma'lumotlar mavjud. Bu tarixiy voqealar qoraqalpoq xalqining o'zligini saqlab qolishidagi muhim bosqichlar sifatida qayd etiladi.

A.Boltayevning qo'lyozma daftarlarida qoraqalpoqlar urug'lari haqida muhim ma'lumotlar mavjud bo'lib, bu ma'lumotlar 70-daftarda qisqa ko'rinishda, 71-daftarda esa batafsilroq aks ettirilgan. Ushbu daftarlarda qoraqalpoq va turkman qabilalari haqida turli jihatlar bilan fikrlar mavjud bo'lib, ularning yashash hududlari, xonlik bilan munosabatlari va etnografik xususiyatlariga oid qimmatli ma'lumotlar to'plangan.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

70-daftarda qoraqalpoq urug'larining nomlari, ularning muhim geografik hududlari va turli ijtimoiy-iqtisodiy faoliyatlari haqida qisqa ma'lumotlar keltirilgan. Bu daftarda:

Qoraqalpoq urug'larining nomlari (masalan, Kengesh, Jomad, Oqmoq kabi) ta'kidlangan.

Urug'larning joylashuvi va yashash joylari haqida umumiy tasavvur mavjud.

71-daftarda qoraqalpoq va turkman qabilalari haqida yanada batafsil ma'lumotlar taqdim etilgan. Ushbu daftarda quyidagi jihatlar ko'rsatiladi:

Qoraqalpoq va turkman qabilalarining joylashuvi va ularning tor hududlari haqida aniq ma'lumotlar.

Ushbu qabilalar o'rtasidagi va Xiva xonligi bilan bo'lgan siyosiy-iqtisodiy munosabatlar batafsil yoritilgan.

Qoraqalpoq va turkman qabilalarining madaniyati, an'analari, urf-odatlarini va boshqa etnografik jihatlar haqida qimmatli ma'lumotlar mavjud.

71-daftarda keltirilgan etnografik ma'lumotlar, qoraqalpoq va turkman qabilalarining ijtimoiy tuzilishini, urf-odatlarini va madaniy merosini o'rganish uchun tadqiqotchilar uchun

qimmatli manba bo'lad. Etnografik jihatlar qabilalarning kundalik hayoti, bayramlari, diniy amaliyotlari va boshqa an'analarini o'z ichiga oladi [2].

A.Boltayev o'z tadqiqotlarida Xorazm vohasida o'zbeklar bilan bir qatorda qoraqalpoq, turkman, qozoq, qirg'iz va boshqa millat vakillari yashaganliklari haqida guvohlik bergan [3].

O.Jalilov o'zining "XIX-XX asr boshlaridagi Qoraqalpoq tarixidan (Xiva davlat hujjatlari asosida) nomli asarida "Xiva xonligi etnik tarkibida qoraqalpoqlar muhim o'rin tutgan bo'lib, ularning ajdodlari bo'lgan pecheneg va o'g'uz qabilalari turmush sharoitlarini yoritib bergan arxeologik va tarixiy ma'lumotlar qoraqalpoq xo'jaligi chorvachilikni dehqonchilik va baliq ovlash bilan qo'shib olib borgan kompleks tipdagi xo'jalik edi" [4] deya ta'kidlagan.

XIX asrda qoraqalpoqlar Amudaryo etaklari, Orol dengizi bo'ylarida istiqomat qilganlar. Ular ham chorvachilik, qisman g'allachilik bilan shug'ullanganlar. Qoraqalpoqlar o'zlari joylashgan hududlarda ko'chmanchi hayot kechirganlar, harbiy safarlarda ishtirok etib, janglarda chidamliligi bilan ajralib turganlar [5].

1873 - yilda Rossiya imperiyasi tomonidan Xiva xonligi bosib olingach mamlakat hududi ikki qismga bo'linib ketdi. Bu davrda Xiva xonligi territoriyasining Rossiyaga qo'shilgan qismi 1920 km² bo'lib aholisi 366,6 ming kishini tashkil etgan [6].

Qoraqalpog'iston territoriyasi va aholisi Xiva bilan Rossiya o'rtasida sun'iy ravishda ikki qismga bo'lingan edi. Hozirgi Qo'ng'iroq, Shumonoy, Xo'jayli va Amudaryo rayonlarida yashovchi aholi 1920 - yilgacha Xiva xoni hukmronligi ostida qoldi. O'ng sohildagi rayonlar Turkiston general-gubernatorligi Sirdaryo oblastiga qarashli Amudaryo bo'limi tarkibida qoldi. Amudaryo bo'limi 19 volostni o'z ichiga olgan Sho'roxon va Chimboydan iborat ikki uchastkaga bo'lingan. Qoraqalpog'istonning Xiva xonligi tobeida bo'lgan Amudaryoning chap sohili ma'muriy jihatdan Shumonoy, Xo'jayli, Qipchoq va Mang'it hokimliklariga bo'lingan.

Girshfeld va Galkinlarning ma'lumotiga ko'ra XIX asrning oxirida Xiva vohasida 19743 qoraqalpoq xo'jaligi (aholisi 114459 kishi), shundan Amudaryo bo'limida 15744 xo'jalik (aholisi 94464 kishi), Xiva xonligida esa 3999 xo'jalik (aholisi 19995 kishi) mavjud bo'lgan.

1897 - yilgi ro'yxat bo'yicha Amudaryo bo'limida qoraqalpoqlarinning soni 93215 kishini tashkil etgan [7].

A.Boltayev qoraqalpoqlar haqida to'xtalib, ularning mehnatkash xalq ekanligini, dehqonchilik, baliqchilik bilan tirikchilik etganliklari haqidagi va boshqa ma'lumotlarni qayd etgan [8].

Qoraqalpoqlar nayman, qipchoq ham uyg'ur ismlarida bir necha qabilalarga bo'linib idora qilinadur [9].

S.Kamalov o'zining "XVIII-XIX asrlarda qoraqalpoqlar" deb nomlangan asarida "Aholi ikki o'n to'rt urug' va qo'ngiroq urug'lariga bo'lingan, ular esa kichikroq qabila va urug' guruhlariga bo'lingan. O'n to'rt urug'ning asosiylari bu ktay, qipchoq, keneges, mang'it, qo'ng'iroq urug'iniki esa shulluq va joung'ir nomli ikkita katta urug'lar birlashmasidan tashkil topgan", [10] - degan ma'lumotlarni keltirgan.

A.Boltayev ilmiy qiziqishlari doirasida Xorazm vohasi aholisining etnik tarkibi muhim o'rin tutgan. Shu maqsadda uning tomonidan davriy nashrlar ma'lumotlari yig'ilgan va Xorazmda nashr etilgan "Inqilob quyoshi" gazetasining ayrim ma'lumotlarini o'z daftarlariga ko'chirib yozgan.

"Inqilob quyoshi" gazetasining 1924-yil 31-may 422-sonida "Xorazmdagi milliy masalalarni hal qilmoq to'g'risida"gi maqola chop etilgan bo'lib unda etnik tarkib yoritilgan. Shu vaqtda o'zbeklar – 248 000 kishi, turkmanlar – 248 000 kishi, yahudiylar – 192 000 kishi, qozoqlar va qoraqalpoqlar – 133 000 kishi, jami 1 176 000 kishini tashkil etgan [11].

XULOSA

Qoraqalpoqlarning Xorazm xududiga ko'chib kelishini o'rganish, ularning ijtimoiy va madaniy hayotiga ta'sir qilishini tushunish uchun muhimdir. Bu jarayon nafaqat etnik aloqalar, balki iqtisodiy, madaniy va ijtimoiy o'zgarishlarni ham o'z ichiga oladi.

Ushbu mavzuda yanada chuqur tadqiqotlar olib borish, xususan, tarixiy manbalardan foydalanish, Qoraqalpoqlarning murakkab tarixini yanada aniqroq tushunishimizga yordam beradi.

A.Boltayevning qo'lyozma daftarlarida keltirilgan ma'lumotlar, Qoraqalpoqlarning Xiva xonligi va umuman Xorazm vohasidagi tarixi va etnik jarayonlarini chuqur o'rganishda muhim manba hisoblanadi. Ushbu qoraqalpoq etnik guruhining ijtimoiy, iqtisodiy va siyosiy tarixini o'rganish orqali mintaqaning boy va rang-barang tarixini yanada to'liq tushunish imkoniyatiga ega bo'lamiz.

A. Boltayevning 70 va 71-daftarlari qoraqalpoq urug'lari va ularning etnografik xususiyatlari haqida batafsil tasavvur beruvchi muhim manbalardir. Ushbu daftarlarda keltirilgan ma'lumotlar Qoraqalpoq va Turkman qabilalarining tarixini, ularning yashash uslublarini va madaniyati bilan bog'liq masalalarni o'rganish uchun muhim ahamiyatga ega. Bu qiladi, ulardan olingan bilimlarni yanada chuqurroq o'rganishga yo'l ochadi va o'z navbatida mintaqadagi etnik jarayonlarni tushunishga yordam beradi.

Iqtiboslar/References/Сноски

1. Boltayev A. №48 daftar. O. Abdullayev shaxsiy kutubxonasida saqlanadi, Xiva shahri, qo'lyozma.
2. Boltayev A. №№70-71 daftarlar. O. Abdullayev shaxsiy kutubxonasida saqlanadi, Xiva shahri, qo'lyozma.
3. Boltayev A. №71 daftar. O. Abdullayev shaxsiy kutubxonasida saqlanadi, Xiva shahri, qo'lyozma. – V.24.
4. Жалилов О. XIX-XX аср бошларидаги Қорақалпоқ тарихидан (Хива давлат хужжатлари асосида). – Т.Фан. 1986. – 144 б.
5. Раҳмонова Ю. Хива тарихидан лавҳалар. – Т., "Академнашр", 2019. – Б. 38.
6. Жалилов О. XIX-XX аср бошларидаги Қорақалпоқ тарихидан (Хива давлат хужжатлари асосида). – Т.Фан. 1986. – 144 б.
7. Гиршфелд и Галкин. Военно статистическое описание Хивинского оазиса. Ч.II. – Ташкент, 1903. С. 56, 71.
8. Boltayev A. №70 daftar. O. Abdullayev shaxsiy kutubxonasida saqlanadi, Xiva shahri, qo'lyozma. 8-varaq.
9. Boltayev A. №70 daftar. O. Abdullayev shaxsiy kutubxonasida saqlanadi, Xiva shahri, qo'lyozma. 8-varaq.
10. Камалов С. Каракалпаки в XVIII-XIX веках (К истории взаимоотношений с Россией и среднеазиатскими ханствами). – Т.Фан. 1968. – С. 29.
11. Boltayev A. №78 daftar. O. Abdullayev shaxsiy kutubxonasida saqlanadi, Xiva shahri, qo'lyozma. 3-varaq.

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

3 JILD, 6 SON

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE»

TOM 3, HOMEP 6

JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

VOLUME 3, ISSUE 6

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000